

آرامگاه کوروش

مهم‌ترین اثر مجموعه پاسارگاد آرامگاه کوروش بزرگ است که چون گوهری در میان دشت، خودنمایی می‌کند. این بنا

حدوداً در سال های ۵۳۰ تا ۵۴۰ قبل از میلاد از سنگ آهکی به رنگ سفید ساخته شده است. بنای آرامگاه میان باغ‌های سلطنتی قرار داشته و از سنگ‌های عظیم، که درازای بعضی آنها به هفت متر می‌رسد، ساخته شده. تخته سنگ‌های آرامگاه با بست‌های فلزی، به هم پیوسته بوده که بعدها آنها را کنده و برده‌اند و اکنون جایشان به صورت حفره‌هایی دیده می‌شود که بیشترشان را تعمیر کرده‌اند. بنای آرامگاه دو قسمت مشخص دارد؛ یکی سکوی ۶ پله‌ای که قاعده آن مربع مستطیلی به وسعت ۱۶۵ متر مربع است و دیگری اتاقی کوچک به وسعت ۷/۵ متر مربع که سقف شیب بامی دارد و ضخامت دیوارهایش به ۱/۵ متر می‌رسد. پایه بنا (۱۳۳۵×۱۲۳۰ متر) از شش لایه پلکانی تشکیل شده است، که از آنها اولی به بلندی ۱۷۰ سانتی متر، دومی و سومی ۱۰۴ سانتی متر و سه عدد آخری ۵۷۵ سانتی متر هستند. ارتفاع کلی بنا در حدود ۱۱ متر است. درب ورودی آرامگاه در سمت شمال غربی قرار داشته و ۷۵ سانتی متر پهنای آن است. این درگاه کوتاه نیز دارای دو درب سنگی بوده که از

بین رفته‌اند. خزانه آرامگاه، در بالاترین نقطه، شکل یک خانه شیروانی ساده با یک ورودی کوچک در غرب را دارد. پس از کشته شدن کوروش بزرگ در جنگ با ساکاهای یا ایرانیان شمالی، جسد وی را مومیایی کرده و درون تختی از زر نهداده و اشیاء مهم سلطنتی و جنگی او را در کنار وی گذارده بودند. در حمله اسکندر مقدونی، یک شخص مقدونه‌ای درب این آرامگاه را شکسته و اشیای آن را تاراج کرده و کالبد را گزند رسانده بود. در شیب سقف آرامگاه دو حفره بزرگ وجود دارد که برای سبک کردن سنگ‌ها و کم کردن از بار سقف ایجاد شده است و برخی اشتباهاً، آنها را جای نگهداری کالبد کوروش و همسر وی دانسته‌اند. آرامگاه کوروش در همه ادوار، مقدس به شمار می‌آمده. این امر باعث گردیده که در دوران اسلامی هم این تقدس حفظ شود.

دژ دفاعی تل تخت

استحکامات دژ دفاعی تل تخت با وسعتی در حدود ۸۰۰۰ متر مربع بر روی تپه‌ای عظیم در انتهای شمالی پاسارگاد قرار دارند. استحکامات مذکور معماری چهار دوره را به خود اختصاص داده اند: -ساختارهای سنگی؛ عموماً مربوط به دوره اول هخامنشی. -ساختارهای خشتی؛ مربوط به دوره دوم هخامنشی. -ساختارهای خشتی و سنگی؛ مربوط به دوره سلوکی و اشکانی. -ساختارهای خشتی، آجری و سنگی؛ مربوط به اواخر دوره ساسانی.

ساختار اول (سنگی) به روش بنایی خشک و با استفاده از قالب های بزرگ سنگی و یک شیوه اتصالی به نام آناتیروسیسیس (Anathyrosis) -که تمدن های آسیای صغیر در سده ششم میلادی با آن آشنا بودند- بنا شده است. نقشه عمومی سکو یک متوازی‌الاضلاع با ابعاد تقریبی ۷۹×۹۸ متر و با تورتگی هایی در کناره های شمالی و جنوبی است. ارتفاع اصلی آن تقریباً ۱۵ متر بوده است. اولین مرحله از ساخت بنا توسط کوروش بزرگ انجام گرفته و با مرگ وی در سال ۵۳۰ قبل از میلاد متوقف شد. مرحله دوم در دوران داریوش بزرگ با استفاده از آجرهای خشتی (گلی) ساخته شد.

حافظیه

در شمال شهر شیراز، آرامگاه شاعر بزرگ قرن ۸ ه.ق. خواجه شمس الدین محمد، حافظ معروف به لسان الغیب وجود دارد که کمی پایین تر از دروازه قرآن و آرامگاه خواجهی کرمانی، در قبرستان کهن و معروف شیراز به نام «خاک مصلی» قرار دارد و مساحت آن ۱۹۱۱۶ متر مربع می باشد.

۶۵ سال پس از درگذشت حافظ، ۵۵۷ سال پیش، شخصی به نام شمس الدین محمد یغمایی، وزیر حاکم فارس برای اولین بار ساختمانی گنبدی شکل را بر بالای آرامگاه حافظ بنا کرد در جلوی این ساختمان، حوض بزرگی ساخت که از آب رکن آباد پر می شد. این بنا یک بار در اوایل قرن یازدهم هجری و در زمان حکومت شاه عباس صفوی و دیگر بار ۳۵۰ سال پس از وفات حافظ به دستور نادر شاه افشار مرمت شد. کریم خان نیز بر مقبره حافظ، بارگاهی به سبک بناهای خود، شامل تالاری با چهار ستون سنگی یکپارچه و بلند و باغی بزرگ در جلوی آن ساخت و بر مزارش سنگ مرمری نهاد که تا امروز نیز باقی است.

در سمت شرقی آرامگاه، دیواری بلند است که پشت آن آرامگاه‌های خصوصی خانواده فرید و آرامگاه معدل (محل کنونی دفتر انجمن دوستداران حافظ) واقع شده است. بر پیشانی این دیوار غزل زیر نقش بسته است: «مزرع سبزه فلک دیدم و داس مه نو یادم از کشته خویش آمد و هنگام درو»

و دو غزل از حافظ بر آن نوشته شده است:

«مژده وصل تو کو کز سر جان برخیزم طایر قدسم و از دام جهان برخیزم»
«ای دل! غلام شاه جهان باش و شاه باش پیوسته در حمایت لطف اله باش»

بعد از عمارتی که کریم خان زند بر آرامگاه حافظ ساخت، در طول یکصد و شصت سال بی مهری قاجار بر این گور و با وجود تعمیرات متعددی که به وسیله اشخاص خیرخواه انجام گرفت، آرامگاه به کلی تخریب شد و تنها حصاری توسط افراد نیکوکار به دور آن کشیده شد. در سال ۱۳۱۵ به کوشش علی اصغر حکمت بنای کنونی با بهره‌گیری از عناصر معماری روزگار کریم خان زند و یادمان های حافظیه توسط آندره گدار فرانسوی طراحی شد و به اجرا درآمد.

